

Φιλοσοφία της Σωματικής Αγωγής

Έχει το μάθημα της Σχολικής Σωματικής Αγωγής μορφωτική αξία;
Μπορεί να αναλυθεί η πρακτική γνώση σε θεωρητική

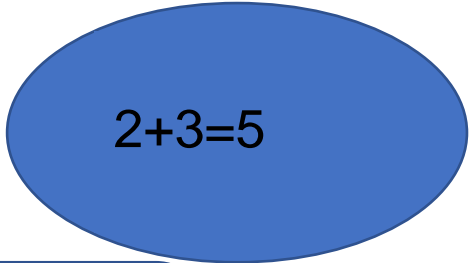
Η υποτίμηση της πρακτικής γνώσης

- Στο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών του σχολείου περιλαμβάνονται τόσο πρακτικά όσο και θεωρητικά μαθήματα
- Τα πρακτικά μαθήματα όμως είναι συχνά υποτιμημένα, επειδή η πρακτική γνώση δεν εκτιμάται και τελικά παρερμηνεύεται, ενώ παράλληλα υπάρχει μια γενική απροθυμία να εκληφθεί οποιαδήποτε μη θεωρητική γνώση ως σημαντική

Η υποτίμηση της πρακτικής γνώσης

- Σύμφωνα με την παραδοσιακή άποψη για την εκπαίδευση, τα θεωρητικά μαθήματα προάγουν προτασιακές μορφές γνώσης («γνώση του ότι ή του τι») και έτσι συμβάλλουν στην ανάπτυξη του νου.
- Τα πρακτικά μαθήματα όπως η Σ.Α. προάγουν διαδικαστικές μορφές γνώσης «γνώση του πώς» που δεν συμβάλλουν εξίσου στην ανάπτυξη του νου
- Επιπλέον οι διαδικαστικές μορφές γνώσης ανάγονται σε προτασιακές μορφές γνώσης κάτι που δείχνει ότι είναι λιγότερο σημαντικές
- Τι σημαίνει όμως «γνώση του πώς»; Ποια η σχέση της με την «γνώση του τι» και άλλες μορφές γνώσης;

Οι μορφές γνώσης

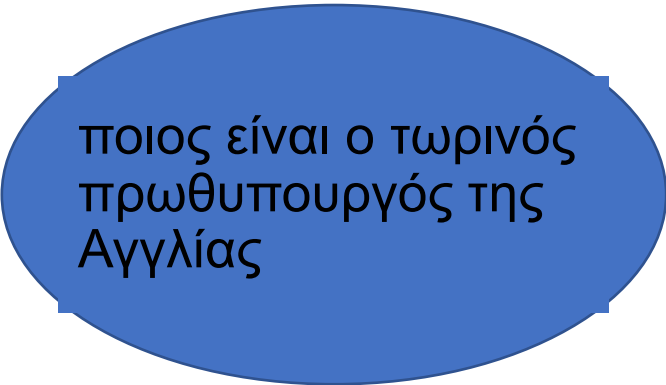

$$2+3=5$$

πώς να φθάσω στο
ΣΕΦΑΑ

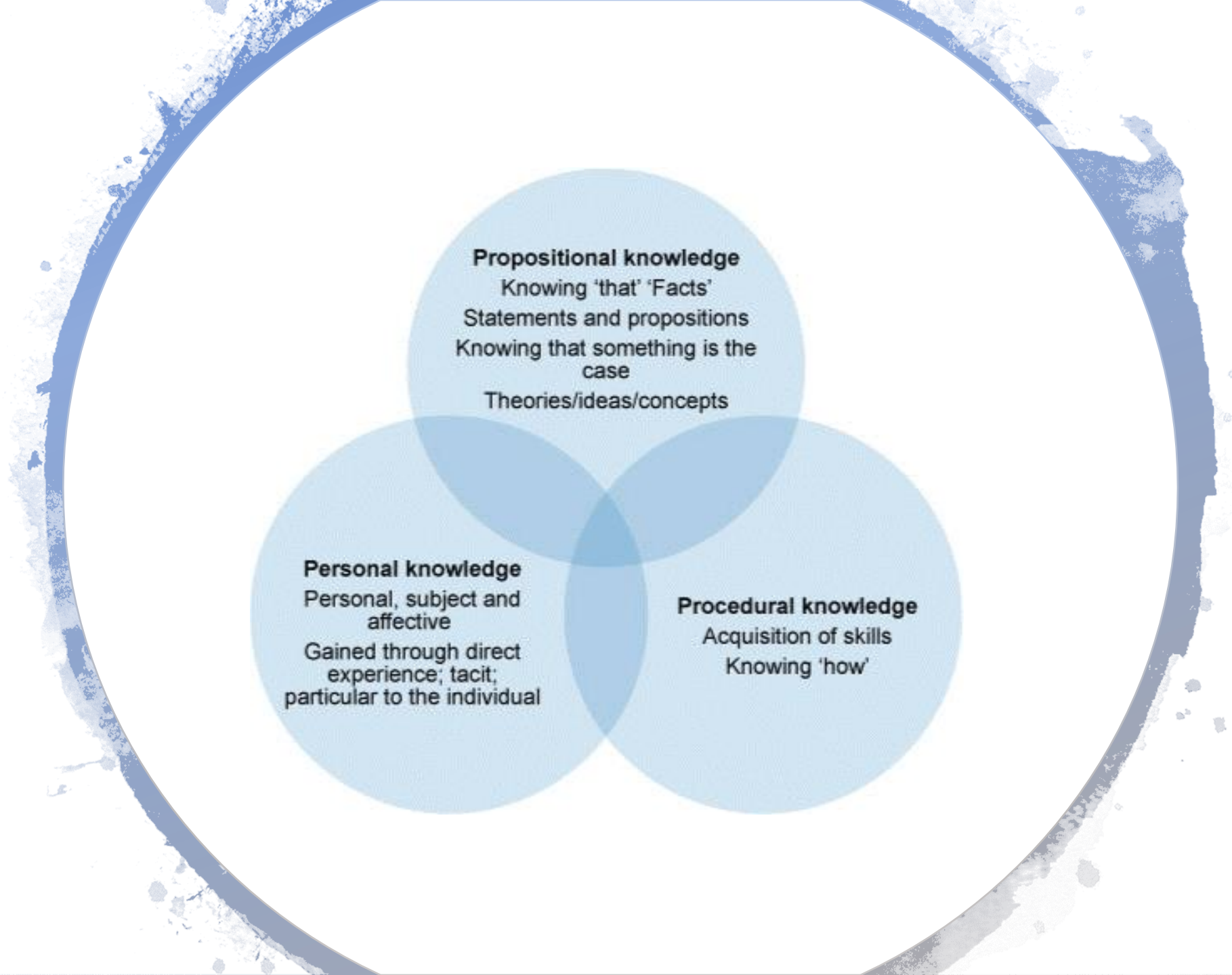
πώς να καρφώσω
στο βόλει

ποιος είναι ο τωρινός
πρωθυπουργός της
Αγγλίας

το αίσθημα
του πόνου

Propositional knowledge
Knowing 'that' 'Facts'
Statements and propositions
Knowing that something is the case
Theories/ideas/concepts

Personal knowledge
Personal, subject and affective
Gained through direct experience; tacit; particular to the individual

Procedural knowledge
Acquisition of skills
Knowing 'how'

DECLARATIVE VS. PROCEDURAL

Are we
having
CAKE?!

Declarative	"Make me a cake."
Procedural	Mix 3 cups of flour, 2 ¼ cups of sugar, 2 tsp. of baking powder, 1 tsp. salt, 3 sticks of butter, ½ tsp. of vanilla extract, 1 cup milk, and 8 large egg whites. Bake at 350 for 40 minutes.

Οι μορφές γνώσης

Παραδοσιακά, η επιστημολογία έχει επικεντρωθεί σχεδόν αποκλειστικά στους προτασιακές μορφές της γνώσης. Και επίσης θεωρεί ότι η διαδικαστική γνώση ανάγεται σε προτασιακή.

- Προτασιακή γνώση (propositional Knowledge)
- Διαδικαστική γνώση (procedural knowledge)
- Γνώση της εξοικείωσης (knowledge by acquaintance or personal Knowledge)

- Με βάση αυτή την ταξινόμηση φαίνεται να υπάρχουν τρεις απολύτως διακριτές και αμοιβαία αποκλειστικές μορφές γνώσης
- Είναι όμως έτσι τα πράγματα;

«γνωρίζω πως»

Τι σημαίνει όμως ακριβώς «γνωρίζω πως»;

Η έκφραση γνωρίζω ποδήλατο τι ακριβώς σημαίνει;

Τι ακριβώς εννοούμε όταν λέμε ξέρω να κάνω ποδήλατο;

Επίσης τι ακριβώς εννοούμε όταν λέμε ξέρω τον/την φίλο/η μου;

«γνωρίζω πως»

A. Ο όρος «γνώση» είναι παραπλανητικός επειδή αφορά και τη θεωρητική και την πρακτική γνώση

B. Η πρακτική γνώση έχει εξηγηθεί με όρους της θεωρητικής γνώσης ενώ χρειάζεται να αναγνωρίσουμε την ύπαρξη στοιχείων στην ανθρώπινη γνώση που δεν μπορούν να αρθρωθούν λεκτικά

Alfred Jules Ayer

«Γνώση του Πως»

Ο Polanyi υπογραμμίζει ότι είναι μάταιο να αναζητά κάποιος μια αυστηρά απρόσωπη αντίληψη της γνώσης, όπως διακαώς συμβαίνει σε κάποιες θεωρήσεις της επιστήμης (π.χ., **θετικισμός**), επειδή η πράξη της γνώσης περιλαμβάνει μια προσωπική διάσταση σε σχέση με τα δεδομένα της εξωτερικής πραγματικότητας.

Polanyi

Θετικισμός

Επιστημονικό φιλοσοφικό δόγμα, το οποίο υποστηρίζει, πως μία πρόταση ή ένας φυσικός νόμος είναι αληθής, μόνο όταν είναι λογικά επαληθεύσιμος.

Ο θετικισμός απορρίπτει καθετί υπερβατικό, όπως άλλωστε και τις απόκρυφες δυνάμεις ή αιτίες, τις οποίες και θεωρεί ουσιαστικά ανύπαρκτες ή ασύλληπτες για την ανθρώπινη νόηση.

Ο θετικισμός, ως μοναδική γνωσιολογική περιοχή θεωρεί την εμπειρία – τα θετικά γεγονότα -, ενώ περιορίζει την αποστολή όλων των επιστημών μόνο στην αναγνώριση και καταγραφή – και όχι στην ερμηνεία των γεγονότων και των φαινομένων.

Ο θετικισμός υποστηρίζει ότι μπορούμε να στηριζόμαστε στην εμπειρία και έτσι να γνωρίζουμε μόνο τα αντικείμενα των φυσικών επιστημών.

«Γνώση του Πως»

- A.** Η πράξη της γνώσης περιλαμβάνει μια προσωπική διάσταση σε σχέση με τα δεδομένα της εξωτερικής πραγματικότητας.
- B.** γνωρίζουμε περισσότερα από όσα μπορούμε να πούμε

Polanyi

Η άρρητη και ρητή γνώση

Ένα τέτοιο πλαίσιο είναι άγνωστο, όχι επειδή δεν μπορούμε να το αναγνωρίσουμε, αλλά επειδή σχετίζεται περισσότερο με την λειτουργία του στη γνώση.

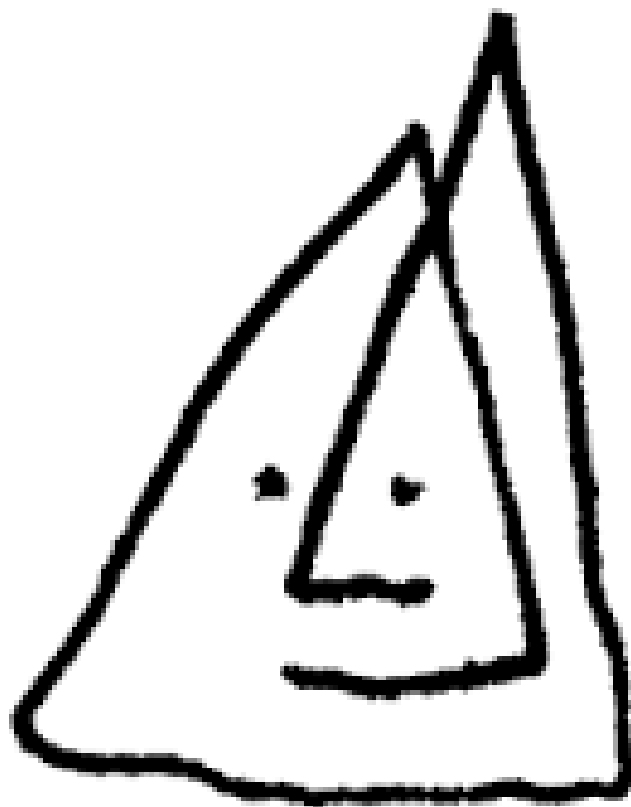
Πώς όμως η πράξη της γνώσης περιλαμβάνει μια προσωπική διάσταση σε σχέση με τα δεδομένα της εξωτερικής πραγματικότητας;

Ο Polanyi ξεκινάει από την **μορφολογική ψυχολογία** (***Gestalt Psychology***) και θεωρεί ότι μπορούμε να αποκομίσουμε πολλά, όπως να κατανοήσουμε καλύτερα την άρρητη σκέψη, ειδικότερα ό,τι έχει σχέση με το πώς αναγνωρίζουμε λεπτομέρειες χωρίς να είμαστε ικανοί να τις ταυτοποιήσουμε, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της φυσιογνωμίας.

Μορφολογική Ψυχολογία

Η θεωρία της Μορφολογικής Ψυχολογίας (Gestalt Psychology) επικεντρώνεται στη μελέτη της οργάνωσης της αντίληψης και προσεγγίζει τη συμπεριφορά τονίζοντας την οργάνωση της εμπειρίας σε μορφές ή πρότυπα (Gestalten). Η πιο ουσιαστική συμβολή της στην ψυχολογία της μάθησης είναι η ενόραση, που ως μαθησιακή διαδικασία βασίζεται στη σύλληψη της μορφής του νέου προς γνώση αντικειμένου ως «όλου», που δε γίνεται στην αρχή με σαφήνεια αντιληπτό, αλλά κατά την πορεία της μάθησης, προχωρώντας από το όλο προς τα μέρη, τα στοιχεία που την απαρτίζουν διασαφηνίζονται και διακρίνονται μεταξύ τους.

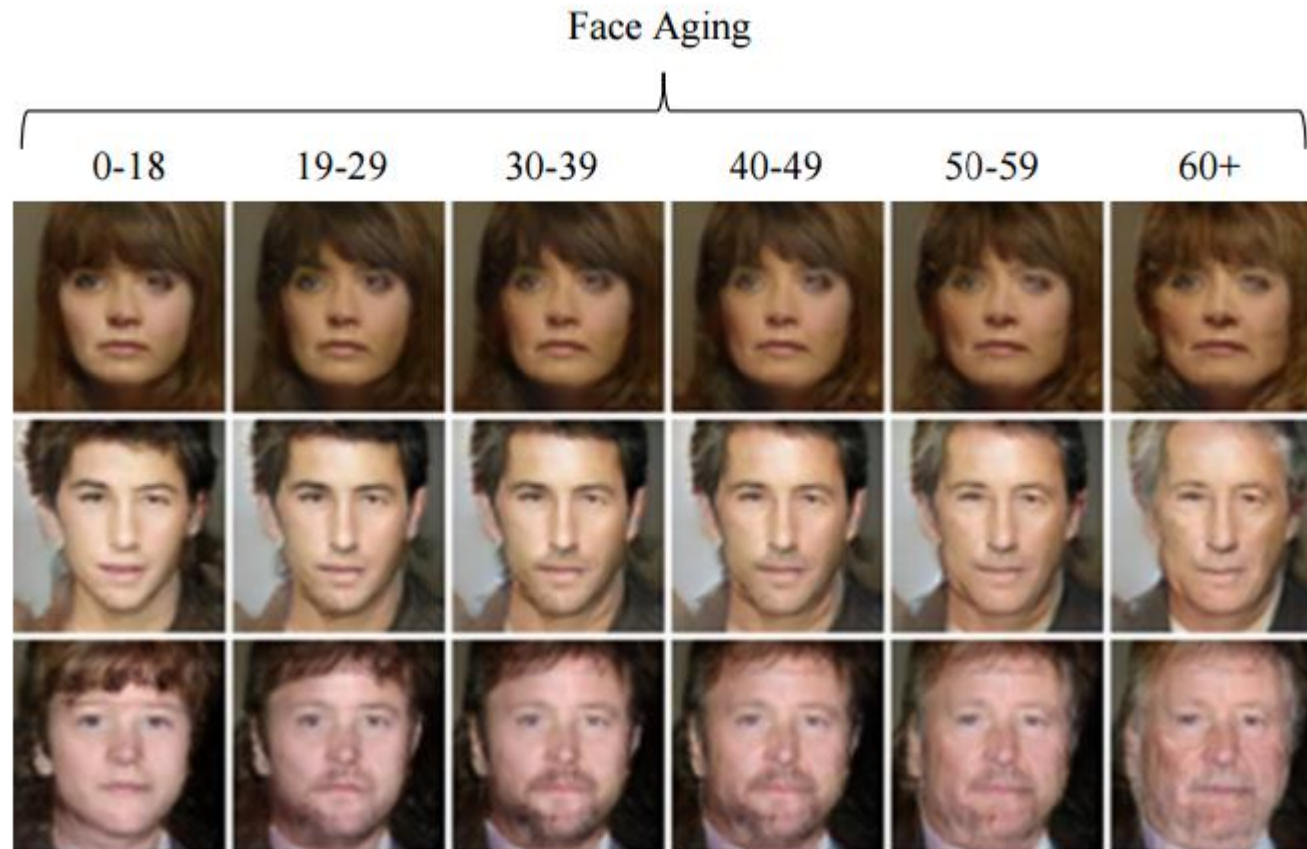
Βλέπουμε ένα πρόσωπο γιατί προχωράμε από το σύνολο προς τα μέρη. Αν ίσχυε το αντίθετο θα βλέπαμε μια γραμμή και δύο τελείες.

«Γνώση του Πως»

Η μορφολογική ψυχολογία έχει δείξει ότι αναγνωρίζουμε μια φυσιογνωμία έχοντας επίγνωση κάποιων «επιμέρους» χωρίς όμως να είμαστε σε θέση να τα προσδιορίσουμε

«Γνώση του Πως»

Με τα «επιμέρους» επίσης είμαστε σε θέση να τα αναγνωρίσουμε ένα πρόσωπο μετά από πολλά χρόνια χωρίς να το έχουμε δει ενδιάμεσα

«Γνώση του Πως»

Υπάρχουν λοιπόν πάρα πολλές λεπτομέρειες («επιμέρους») που λαμβάνεις υπόψη σου χωρίς όμως να μπορείς να τις προσδιορίσεις. Δηλαδή δεν έχεις ρητή γνώση

Ο Polanyi για να δείξει όμως η πράξη της γνώσης περιλαμβάνει μια προσωπική διάσταση σε σχέση με τα δεδομένα της εξωτερικής πραγματικότητας όμως θα προβεί σε πολύ διαφωτιστική ανάλυση των εργαλείων

Η άρρητη γνώση

Ας αναστοχαστούμε το πως ένας τυφλός
άνθρωπος αποκτά γνώση του κόσμου
ψηλαφώντας τον περίγυρό του με το
μπαστούνι του

An inquiry into the nature of knowledge

Ο Polanyi εισάγει από την γλώσσα της ανατομίας δύο όρους. Τον όρο «εγγύς» (proximal) και τον «άπω» (distal). Με βάση αυτούς θα εξηγήσει την συνολική πράξη της γνώσης του ανθρώπου αυτού.

Η πράξη της γνώσης έχει δύο όρους. Ο πρώτος ο «εγγύς» αφορά την εμπειρία που έχει ο άνθρωπος αυτός και που εδράζει σε ότι νοιώθει στην παλάμη που κρατά το μπαστούνι.

Αυτή η γνώση συγκροτείται από πάρα πολλά «επιμέρους».

Ο δεύτερος όρος ο «άπω» αφορά την εμπειρία που έχει ο άνθρωπος αυτός και που εδράζει σε ότι νοιώθει στην άκρη του μπαστουνιού.

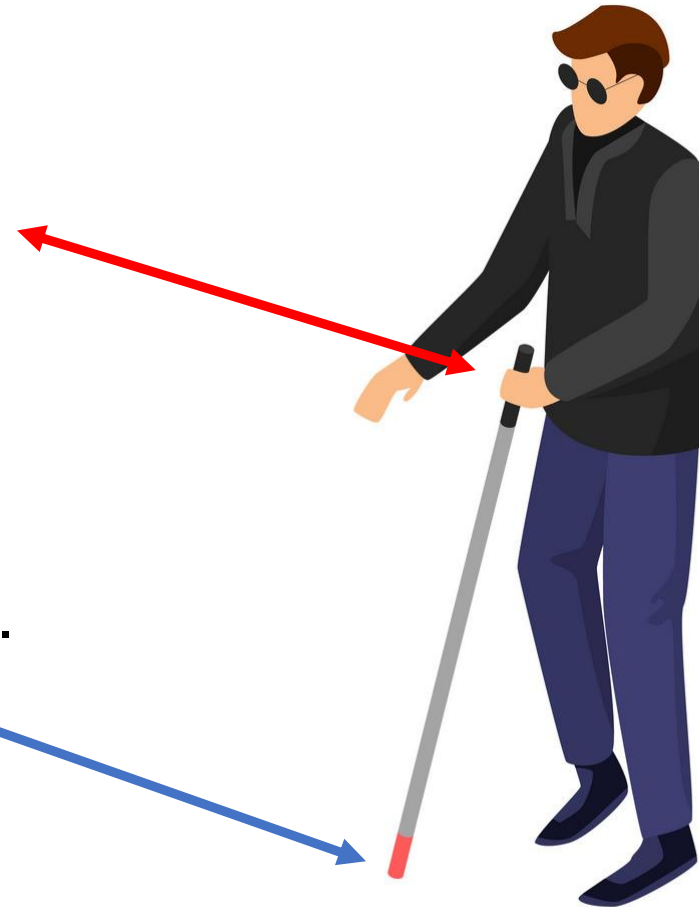
Προς αυτή την εμπειρία έχει στραμμένη την προσοχή του. Αποτελείται από αίσθηση σκληρότητας ή μαλακότητας εδάφους, ανεπαίσθητες μετακινήσεις του μπαστουνιού λόγω αντιστάσεων αλλά και από σημασιοδοτήσεις αυτών

Όμως δεν χρησιμοποιείς την παλάμη σου για να έχεις αυτή την εμπειρία αλλά το μπαστούνι ως προέκταση της παλάμης σου

Αλλά βεβαίως δεν έχει αισθητήρια νεύρα στην άκρη του μπαστουνιού

Ότι αισθάνεται το αισθάνεται στην παλάμη του. Αυτά όμως που αισθάνεται στην παλάμη του δεν προσανατολίζουν την σκέψη του στην παλάμη αλλά στο να αισθανθεί το τι συμβαίνει στην άκρη του μπαστουνιού

«Γνώση του Πως»

Τελικά η πράξη της γνώσης έχει δύο πόλους ό ένας εκ των οποίων (ο «εγγύς») έχει τόσες πολλές πληροφορίες που δεν έχεις ρητή επίγνωσή τους. Παρόλα αυτά είναι κρίσιμος στην πρόσκτηση της εμπειρίας

An inquiry into the nature of knowledge

Ο Polanyi θα φέρει ένα ακόμη παράδειγμα αυτού του παινίστα.

Ένας βιρτουόζος πιανίστας γνωρίζει και έχει ενσωματώσει άρρητα πάρα πολλές πληροφορίες για «επιμέρους». Για παράδειγμα με ποια ταχύτητα να κτυπήσει ένα πλήκτρο για να παράγει έναν συγκεκριμένο ήχο, σε ποια γωνία πρέπει να είναι τα χέρια του κ.ά.

Μάλιστα αν ο βιρτουόζος πιανίστας προσπαθήσει να σκεφτεί όλες αυτές τις πληροφορίες και να προσπαθήσει ενσυνείδητα να τις εφαρμόσει θα σταματήσει να παίζει

Η άρρητη γνώση

Συνεπώς η πρακτική γνώση δεν μπορεί να αναλυθεί σε θεωρητική.

Για τον Polanyi (1966α, σ. 7) η «γνώση» καλύπτει και την πρακτική και τη θεωρητική γνώση, και ουσιαστικά δεν υπάρχει γνώση αλλά «τέχνη της γνώσης».

